

Rapport 2010:81

Arkeologisk utredning etapp 1 och 2
samt förundersökning

Omformning av förskoleområde i Hjulsbro

kv Nummerbrickan 1 och del av Hjulsbro 3:1
Landeryds socken
Linköpings kommun
Östergötlands län

Mats Magnusson

Planerad omformning av förskoleområde i Hjulsbro

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	5
Metod och dokumentation	6
Resultat och åtgärdsförslag	9
Referenser	9
Tekniska uppgifter	10
Bilaga 1. Ritningar	11

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

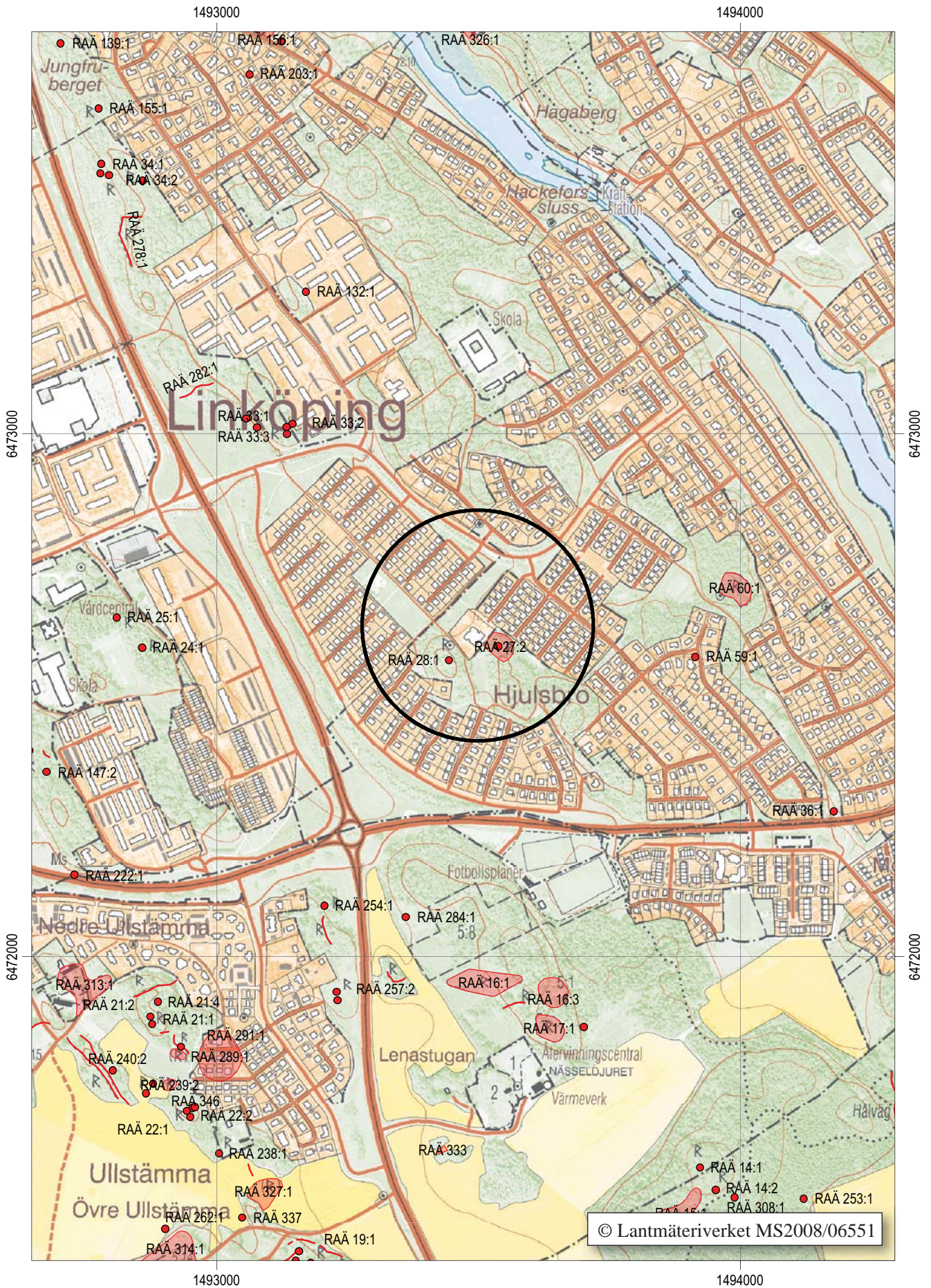
Inför planerad nybyggnad av förskola, anläggandet av ny angöringsgata och utökad lektyta, inom fastigheterna Nummerbrickan 1 och del av Hjulsbro 3:1 i Linköpings kommun, utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 samt en förundersökning. Det aktuella utrednings- och förundersökningsområdet var ca 7 300 m² stort och omfattade parkområden runt den befintliga förskolan.

Den arkeologiska utredningen och förundersökningen visar att det aktuella området inte innehåller några fornlämningar förutom i den sydöstra delen där det finns kända fornlämningar sydöst om den stenansamling som där bildar en mur mot skogspartiet. Östergötlands länsmuseum gör bedömningen att så länge man inte exploaterar sydöst om den murliknande anläggningen finns inget behov av vidare arkeologiska åtgärder.

Beslut om fortsatta arkeologiska åtgärder fattas av Kultur- och samhällsbyggnadsenheten vid Länsstyrelsen Östergötland.

Mats Magnusson
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 8F4i, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde den 12 juli 2010 en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 samt en förundersökning på fastigheterna Nummerbrickan 1 och Hjulsbro 3:1. Det aktuella området var ca 7 300 m² stort och ligger i Landeryds socken, Linköpings kommun.

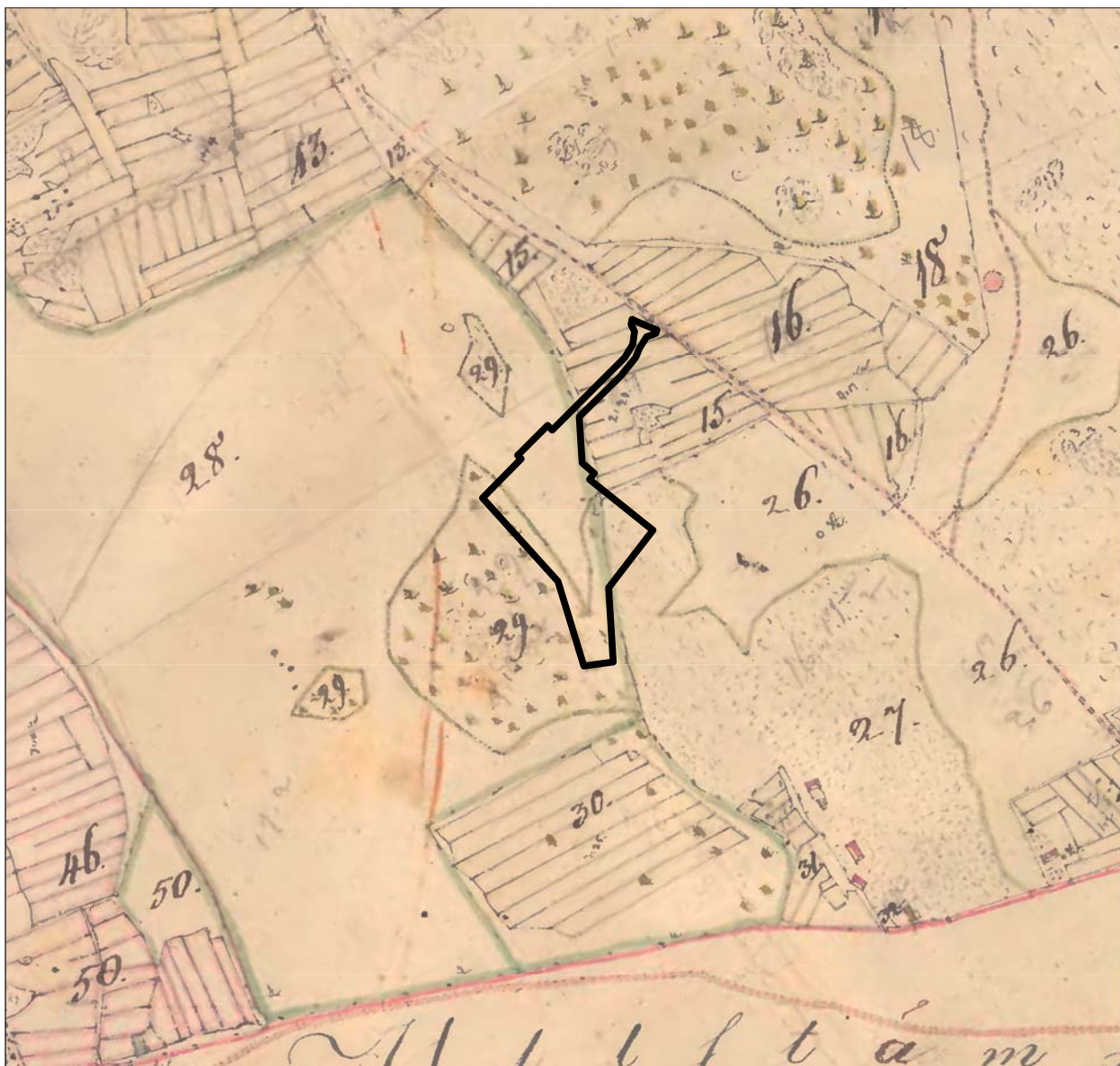
Linköpings kommun planerar utöka den befintliga förskolan och den lektyta som omger förskolan. Utöver detta planeras också en ny infartsväg med vändplan till förskolan.

Uppdragsgivare var Linköpings kommun som också svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för den arkeologiska utredningen och förundersökningen samt rapportarbetet var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Hjulsbro ligger i en mycket fornlämningsrik trakt strax söder om Linköping. Stångådalen har i alla tider spelat en viktig roll för kommunikationen och fornlämningarna visar att området tidigt blivit taget i anspråk för bosättning. Stångån har varit en mycket viktig faktor både i Linköpings framväxt under tidig medeltid och dess industrialisering under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet.

I närområdet finns boplatsslämningar, gravar och gravfält, stensträngssystem m m. Stadsdelen har växt fram under 1900-talet och förtätning av bebyggelsen sker fortfarande. Stadsdelen är belägen på områden som tidigare tillhörde Kvinneby (Ekholmen), Hjulsbro och Möjetorp.

Figur 3a. Historisk karta från 1822 med undersökningsområdet markerat. (LMS akt 05-lan-33). Skala 1:5000.

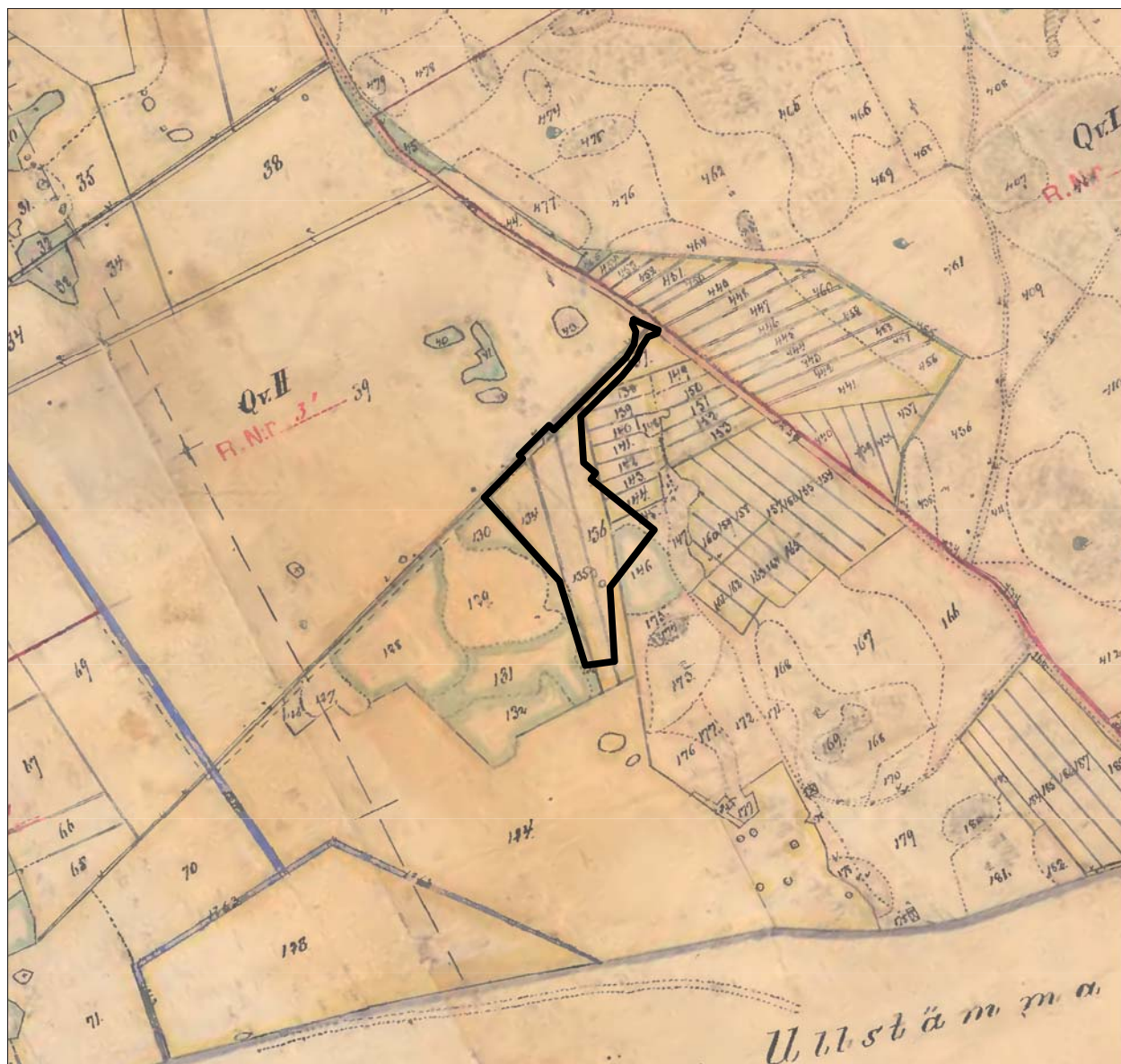
Möjetorp uppträder i de skriftliga dokumenten år 1382 då det skrivs "møyathorpe" och Kvinneby omnämns samma år som "qwinnoy" (Ortsnamn på nätet). Den äldre benämningen på Hjulsbro var "Givrsbro" som innehåller det fornsvenska mansnamnet "Giurdh" och återfinns i denna form år 1505 (Franzén 1982).

Undersökningsområdet är beläget i ett parkområde som ligger mellan två impediment. På toppen av det i sydväst om undersökningsområdet liggande impedimentet finns en fornlämning i form av ett röse (RAÄ 28:1, Landeryd). Vid inventeringen 1945 registrerades fem stensättningar (RAÄ 27:1 och 27:2), varav tre osäkra, på den moränhöjd som ligger sydöst om undersökningsområdet. Endast en stensättning kunde dock återfinnas vid inventeringen 1981.

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen och förundersökningen var att påvisa eventuella, sedan tidigare ej kända, forn- och kulturlämningar inom aktuellt utredningsområde. Utöver detta skulle eventuella presumtiva lägen för fornlämningar lokaliseras inom utredningsområdet.

Lämningar som påträffades skulle dokumenteras avseende typ och utbredning och om möjligt även dateras. Utredningens resultat ska vid eventuell framtida exploatering kunna ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet samt utgöra ett underlag för uppdragsgivarens planeringsarbete.

Figur 3b. Historisk karta från 1903 med undersökningsområdet markerat. (LMS akt 05-lan-75). Skala 1:5000.

Till utredningen och förundersökningen knöts följande frågeställning:

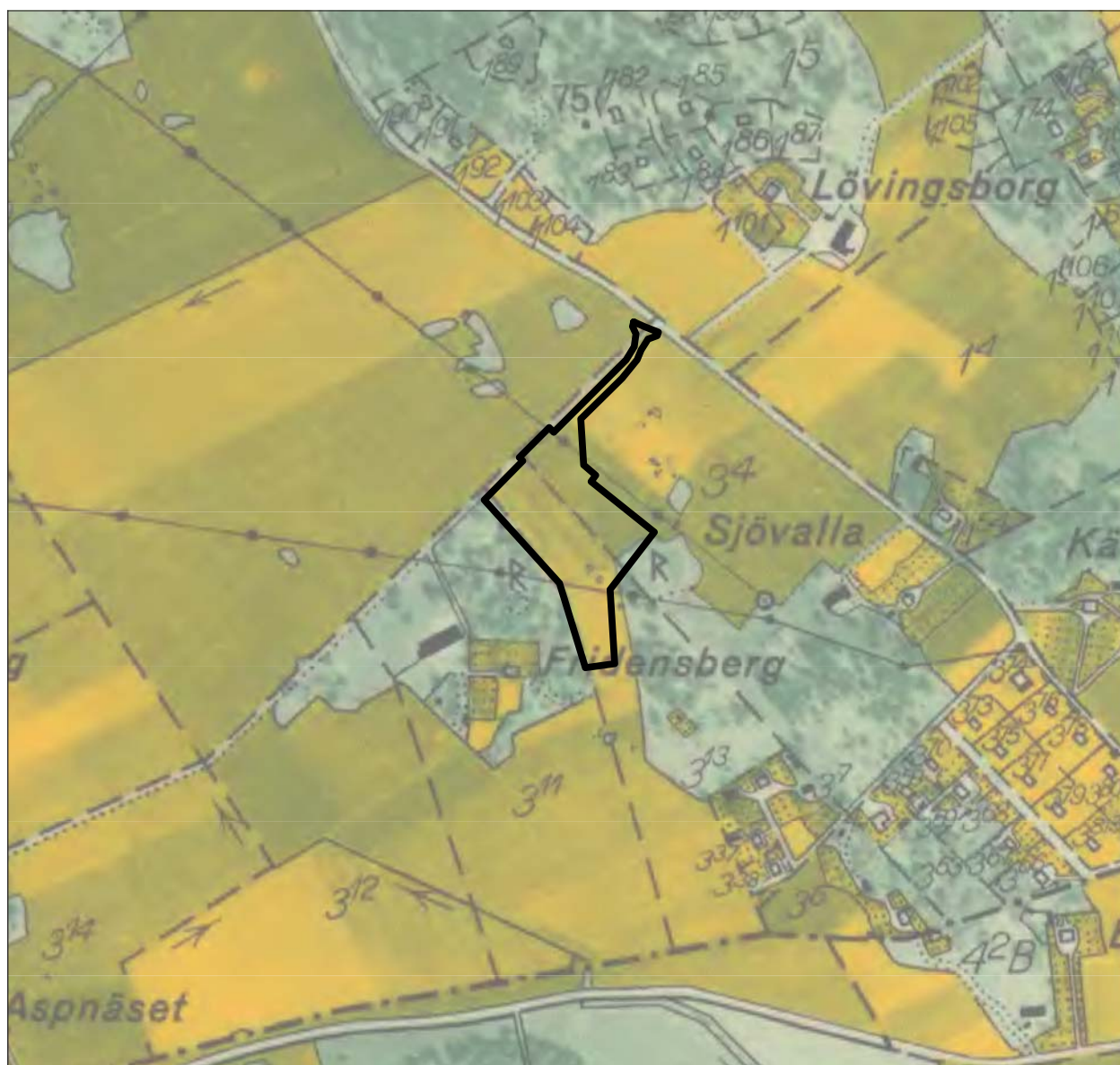
- Finns dold fornlämning inom det aktuella undersökningsområdet?
- Kan man koppla eventuellt påträffad fornlämning till de i omgivningen redan kända fornlämningarna?

Metod och dokumentation

Utredningen kom att innehålla fyra huvudmoment:

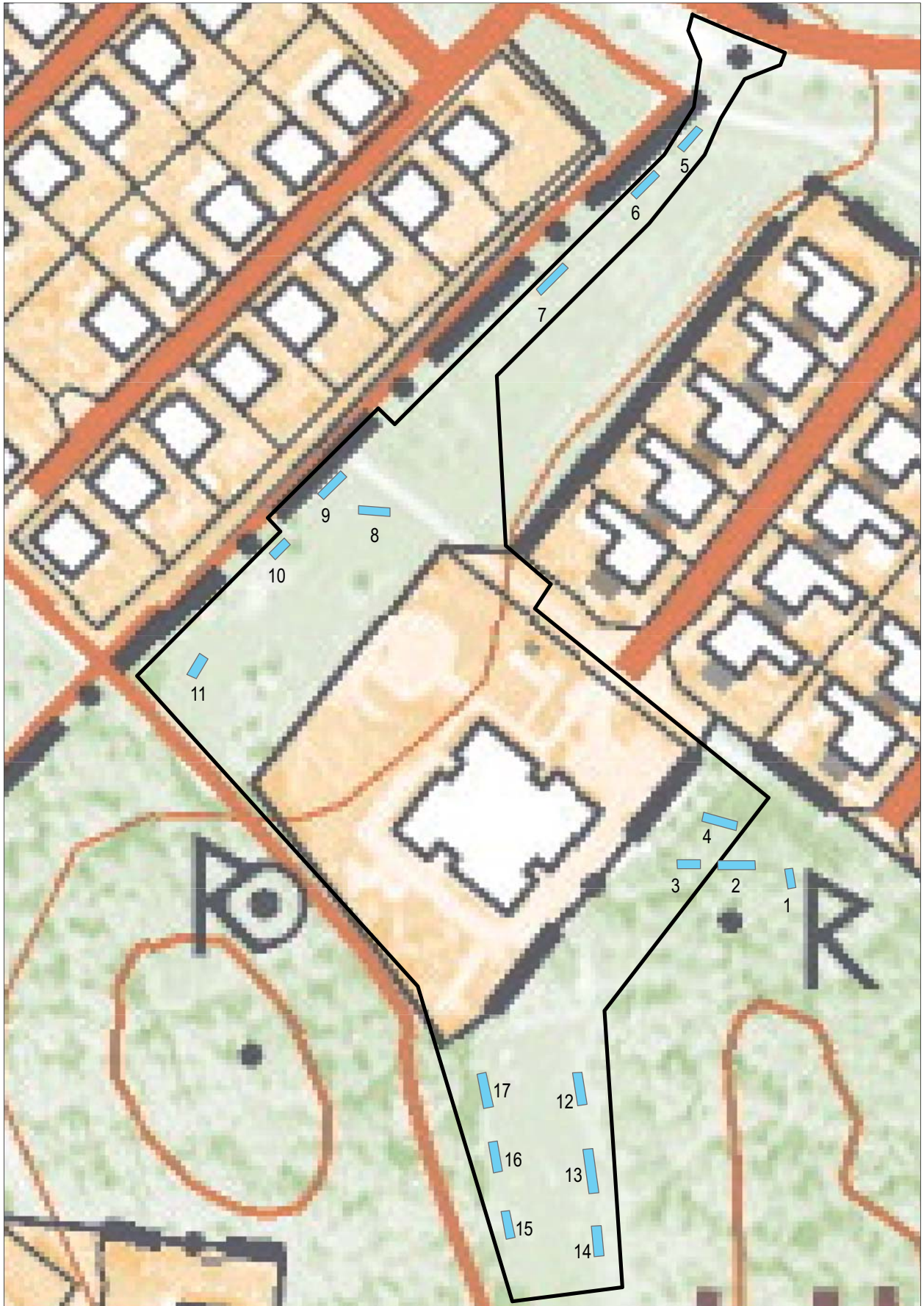
- Kart- och arkivstudier.
- Inventering i fält av utredningsområdet.
- Sökschaktsgrävning av förundersökningsområdet.
- Sammanställning av resultaten i rapportform.

Kart- och arkivstudierna syftade till att ge en kulturhistorisk bakgrundsbild av området. Inventeringen syftade till att utröna om det inom det aktuella området fanns några, ovan mark, synliga lämningar. Syftet

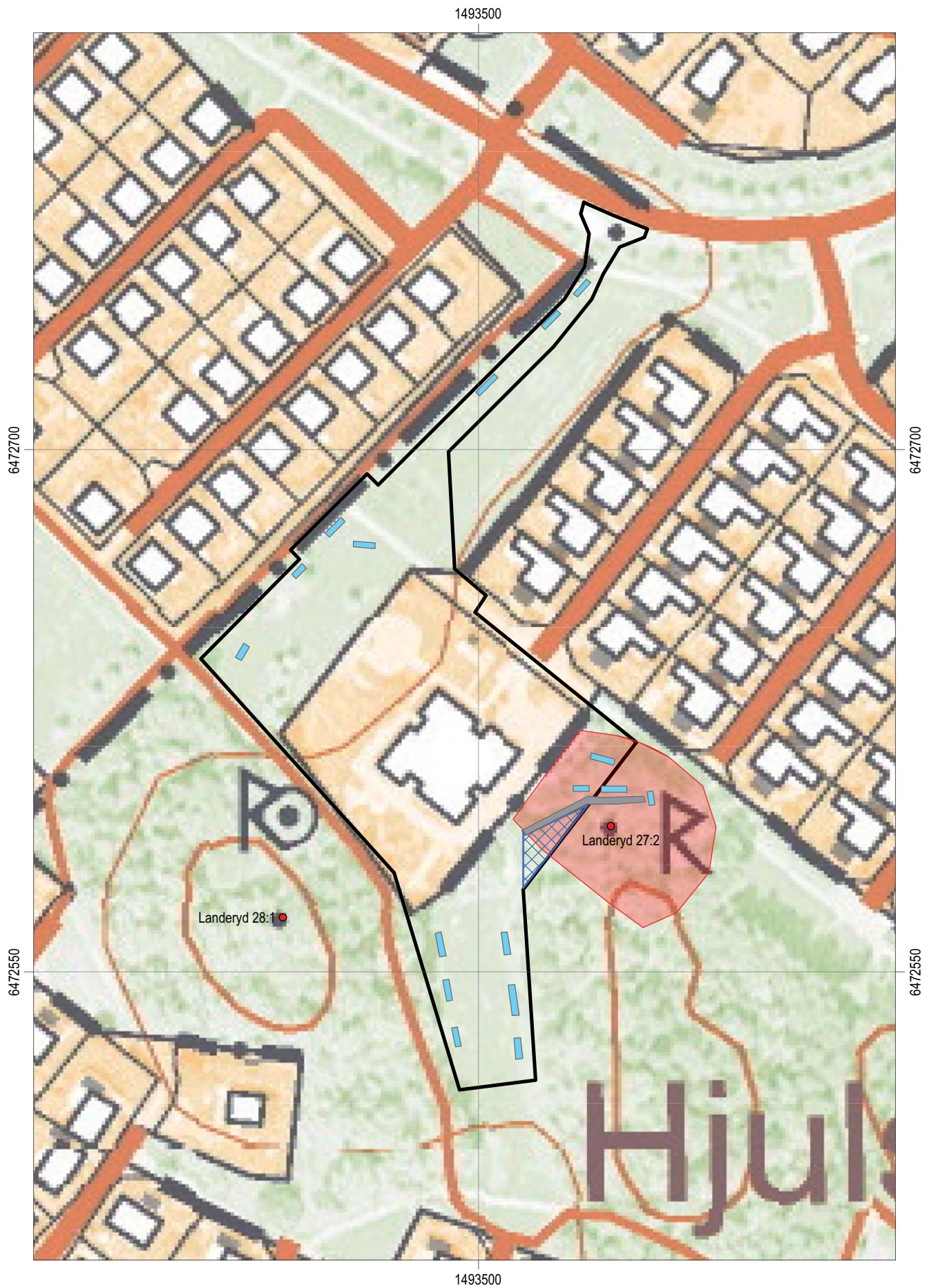

Figur 3c. Ekonomiska kartan från 1947 med undersökningsområdet markerat. (LMS akt J133-8f4i48). Skala 1:5000.

Figur 4. Utdrag ur digitala Fastighetskartan blad 8F4i Blästad, med de numrerade schakten markerade. Skala 1:1100.

Figur 5. Utdrag ur digitala Fastighetskartan blad 8F4i Blästad. Undersökningsområdet är markerat i svart. Schakten är markerade i blått. Den murliknande konstruktionen är markerad i grått. Det blårutiga området är det som Östergötlands länsmuseum föreslår inte bör exploateras. Skala 1:1500.

med söschakten var att se ifall området innehöll dold fast fornlämning. Ifall dold fornlämning påträffades var målet att försöka avgränsa denna samt beskriva dess karaktär, utbredning, omfattning, sammansättning, komplexitet och om möjligt datera.

Resultat och åtgärdsförslag

Efter avslutad fältinventering och kart- och arkivstudier kan konstateras att utrednings- och förundersökningsområdet inte berör några fornlämningar förutom i dess sydöstra område. Enligt den reviderade detaljplanen vill man här kunna utnyttja ett område som ligger sydöst om den murliknande stenansamling som utgör en konstgjord gräns mot det i sydöst liggande skogsbeklädda impedimentet. Det här området är registrerat som fast fornlämning (RAÄ 27:2) i form av sammanförda lämningar. Vid 1945 års inventering registrerades lokalen som ett mindre gravfält med fem stensättningar varav tre osäkra. Endast en av dessa stensättningar (RAÄ 27:1) kunde med säkerhet återfinnas vid 1981 års inventering, men med reservationen att området var tätt bevuxet och därmed svåröverskådligt.

En del av det registrerade fornlämningsområdet har sedan tidigare exploaterats, antagligen i samband med byggandet av det närliggande bostadsområdet och förskolan. Söschakt drogs utanför den murlik-

nande stenansamlingen och här visade sig jordmassor vara påförda i senare tid, även inom det fornlämningsregistrerade området.

Östergötlands länsmuseum föreslår att man inte rör den murliknande stenansamlingen utan använder den som avgränsning mellan exploateringsyta och registrerad fornlämning i sydöst (se figur 4). Fortsatta arkeologiska åtgärder kräver beslut enligt Kulturminneslagen (SFS 1988:950). Beslut om tillstånd fattas av Kultur- och samhällsbyggnadsenheten vid Länsstyrelsen Östergötland.

Referenser

Franzén, G. 1982. *Ortnamnen i Östergötlands län. D.11, Hammarkinds härad*. Uppsala.

Lantmäteriet, LMS, akt 05-lan-33. Storskifte Kvinneby 1822.

Lantmäteriet, LMS, akt 05-lan-75. Laga skifte Kvinneby 1903.

Lantmäteriet, LMS, akt J133-8f4i48. Ekonomiska kartan 1947.

Ortsnamn på nätet

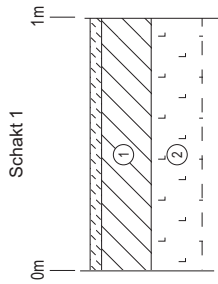

Figur 6. Schakt i den nordvästra delen av undersökningsområdet. Fotograferat mot nordöst. Foto Mats Magnusson, ÖLM.

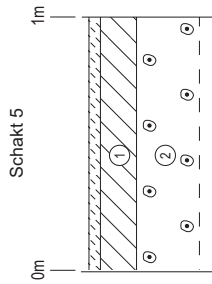
Tekniska uppgifter

Fastigheter	Nummerbrickan 1 och del av Hjulsbro 3:1
Socken	Landeryd
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	Invid RAÄ 27:1-2 och 28, Landeryd
Ekonomiska kartans blad	085 48 (8F 4i Blästad)
Koordinater	X 6472611, Y 1493490
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 1 och 2 samt förundersökning
Länsstyrelsens dnr	431-94-10
Länsstyrelsens handläggare	Malin Backman
Länsstyrelsens beslut	2010-07-12
ÖLM dnr	186/10
ÖLM projektnr	531090
Uppdragsgivare	Linköpings kommun
Kostnadsansvarig	Linköpings kommun
Projektledare	Mats Magnusson
Personal	Anders Lundberg
Fältarbetstid	2010-07-12
Totalt undersöktes	Ca 7 300 m ²
Grafik	Mats Magnusson
Fynd	-
Foto	Digitalt
Analyser	-
Grafik	Mats Magnusson
Renritning	Johan Levin
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2010:81 © Östergötlands länsmuseum

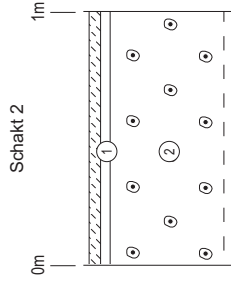
Dnr 186/10:1

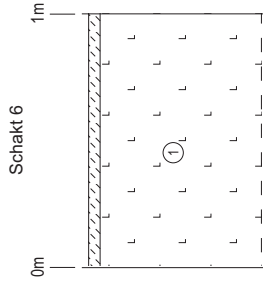
1. Grå, sandig jord.
2. Grå lera.

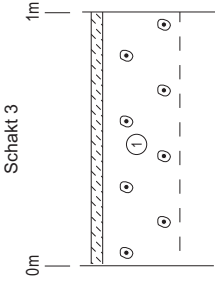
1. Sten och grus.
2. Gråbrun lera.

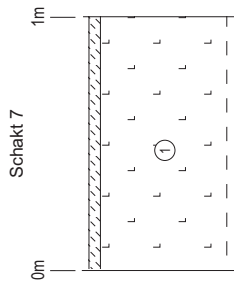
1. Asfalt.
2. Blockig morän.

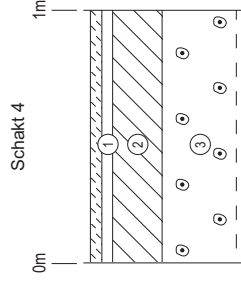
1. Gråbrun lera.

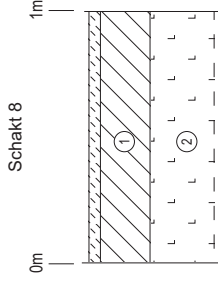
1. Morän.

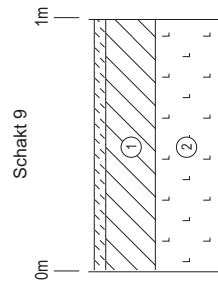
1. Gråbrun lera.

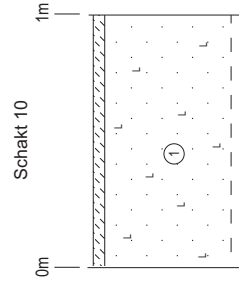
1. Asfalt.
2. Fyllnadsmassor med sten.
3. Morän.

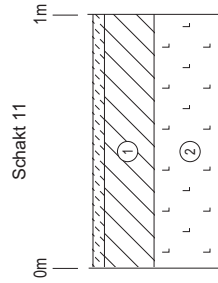
1. Ljusbrun, grusig jord.
2. Svartmarmorad brun lera.

1. Ljusbrun, grusig jord.
2. Svartmarmorad brun lera.

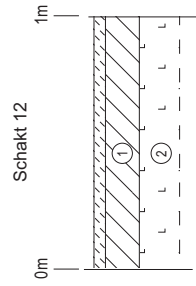
1. Beige lera och beige sand.

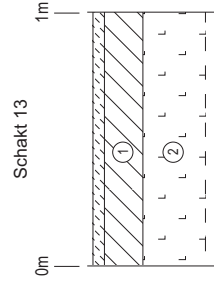
1. Gråbrun jord.
2. Beige lera.

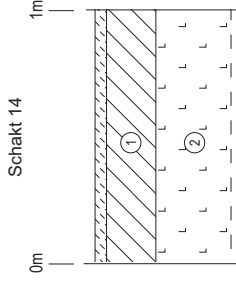
Hjuvsbro, schakt 1-11
Landeryds sn
Linköpings kommun, Ög
RAÄ -
Profiltitling
Skala 1:20
Dnr 186/10
2010-07-12 Mats Magnusson
Renritning Johan Levin

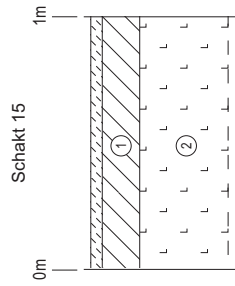
1. Gråbrun jord.
2. Beige lera.

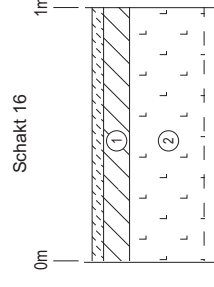
1. Gråbrun jord.
2. Beige lera.

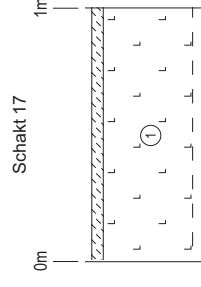
1. Gråbrun jord.
2. Brun lera.

1. Gråbrun jord.
2. Beige lera.

1. Gråbrun jord.
2. Beige lera.

1. Beige lera.

Hjulsbro, schakt 12-17
Landeryds sn
Linköpings kommun, Ög
RAÅ -
Profiltitning
Skala 1:20
Dnr 186/10
2010-07-12 Mats Magnusson
Renritning Johan Levin

Inför planerad nybyggnad av förskola, anläggandet av ny angöringsgata och utökad lekyta, inom fastigheterna Nummerbrickan 1 och del av Hjulsbro 3:1 i Linköpings kommun, utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 samt en förundersökning. Det aktuella utrednings- och förundersökningsområdet var ca 7 300 m² stort och omfattade parkområden runt den befintliga förskolan.

Den arkeologiska utredningen och förundersökningen visar att det aktuella området inte innehåller några fornlämningar förutom i den sydöstra delen där det finns kända fornlämningar sydöst om den stenansamling som där bildar en mur mot skogspartiet. Östergötlands länsmuseum gör bedömningen att så länge man inte exploaterar sydöst om den murliknande anläggningen finns inget behov av vidare arkeologiska åtgärder.